

**НАПРЯМ 7. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
ТА КРИМІНОЛОГІЯ.
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-68>

**ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННЮ
ЯК НАСЛІДОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ
У ЧАСТИНІ ДРУГІЙ СТАТТІ 343
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Боровик Андрій Володимирович
*кандидат юридичних наук, доцент,
віцепрезидент з наукової роботи
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Серед кваліфікованих видів втручання в діяльність працівника правоохоронного органу є вплив на нього у будь-якій формі з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися прийняття незаконного рішення, що перешкодив запобіганню кримінальному правопорушенню (ч. 2 ст. 343 КК України).

Розкриваючи цей кваліфікований склад делікту слід звернути увагу на зміст терміну «запобігання кримінальному правопорушенню» щодо якого точиться гостра дискусія не лише в кримінології, але й теорії кримінального права.

Запобігати означає не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане; догоджати кому-небудь, підлещуватися до когось, домагаючись прихильності, заступництва; здобути, дістати, придбати, знайти кого-, що-небудь [1, с. 414].

Під терміном «запобігання» у контексті складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 343 КК України, М. В. Сийплові пропонує розуміти недопущення вчинення злочину або його продовження [2, с. 16], а В. І. Осадчий – недопущення, усунення можливості його вчинення [3, с. 801]. Таким чином вчені акцентують увагу передусім на недопущенні вчинення злочину. Усунення можливості його вчинити охоплюється недопущенням, а тому його недоцільно виокремлювати. Варто погодитися із М. В. Сийплові в тому, що запобігання цьому делікту включає і недопущення його

продовження, адже кожен злочин триває певний проміжок час, особливо це стосується триваючого чи продовжуваного кримінального правопорушення.

Натомість І. М. Чуб обґрунтовується необхідність визнання наслідками втручання, передбаченими у ч. 2 ст. 343 КК України, не тільки «перешкоджання запобіганню злочину», а й «перешкоджання його припиненню» [4, с. 15]. Позиція вченого очевидно ґрунтується на тому, що запобігання кримінальному правопорушенню і його припинення – це різні терміни. З цим неможна погодитися, оскільки припинення делікту, який триває є певним запобіганням його продовженню, тобто запобігання майбутнім актам кримінально-протиправної діяльності.

Має рацію А. А. Вознюк в тому, що запобігання суспільно небезпечним діянням – це діяльність фізичних та юридичних осіб, спрямована на профілактику, відвернення та припинення суспільно небезпечних діянь. Запобігання суспільно небезпечним діянням повинне мати тричленну структуру і охоплювати: 1) профілактику – усунення причин і умов їх учинення; 2) відвернення – недопущення суспільно небезпечних діянь особами, у яких виник умисел, однак вони не вчинили жодних підготовчих дій; 3) припинення – зупинення (переривання) тих суспільно небезпечних діянь, що вже розпочалися, але ще не завершилися – готування, замаху, а також продовжуваного і триваючого злочинів. Припинення злочину – це недопущення доведення його до кінця чи настання його суспільно небезпечних наслідків [5, с. 158].

Вчені дискутують й щодо інших проблемних питань, пов'язаних з використанням терміну «запобігання злочину».

В. М. Куц, А. О. Цховребов слушно звертають увагу на невідале використання терміну «злочин» при конструюванні кримінально-правових норм. Відповідно до статті 62 Основного Закону, а також з урахуванням відомої позиції Конституційного Суду України, злочин є лише такий акт людської поведінки, стосовно якого особу визнано винуватою у його вчиненні обвинувальним вирок суду, що набув чинності. Враховуючи зазначене, у ч. 2 ст. 343 КК України замість терміну «злочин» доцільно оперувати словосполученням «діяння, що містить ознаки злочину» [6, с. 89].

Водночас А. А. Вознюк також зауважує, що термін «запобігання злочинам» є недосконалим, оскільки не охоплює випадків учинення суспільно небезпечних діянь, які не можна вважати злочинами, наприклад, через неосудність осіб, які їх учинили, або недосягнення ними віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Тому краще застосовувати більш широкий термін – «запобігання суспільно небезпечним діянням» [5, с. 158].

Кожна із зазначених позицій заслуговує на увагу, оскільки дослідники пропонують терміни, які можуть охопити, як делікти осіб, які не визнаються суб'єктами кримінального правопорушення, так і осіб щодо яких відсутні обвинувальні вироки, що набрали законної сили або щодо яких такі вироки неможливі. Однак найбільш оптимальною видається позиція В. М. Куца та А. О. Цховребова. Водночас позиція М. В. Сийплові та А. А. Вознюка логічна щодо тлумачення терміну «запобігання». З урахуванням зазначеного у ч. 2 ст. 343 КК України слід зазначити про «запобігання діянню, що містить ознаки кримінального правопорушення» під яким необхідно розуміти як недопущення таких діянь загалом, зокрема і шляхом усунення їх причин та умов, а також припинення розпочатих деліктів.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

2. Сийплові М. В. Кримінально-правовий захист охоронної діяльності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид наук : 12.00.08. Харків, 2020. 36 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. [2-ге вид., переробл. і доповн.]. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

4. Чуб І. М. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу: кваліфікація та відмежування від суміжних злочинів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2014. 20 с. 15

5. Вознюк А. А. Концептуальні засади запобігання суспільно небезпечним діянням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2(99). С. 156–165.

6. Куц В. М., Цховребов А. О. Проблемні аспекти кримінально-правової характеристики втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 35. Ч. II. Том 3. С. 88–91.